

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
Nr. 750.
pentru oraș și interurban

REDACȚIA

și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr.1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Lee
deschis costă șirul 20 fl.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

† Căpitan Ioan Goșa.

Arad, 15 Iulie.

Iubitul nostru prieten de acum 4 ani, pe când petrecea încă în orașul nostru la regimentul 33, — cu 5 zile după recucerirea Lembergului, lângă *Ravaruska*, pe când comanda la luptă pe ai săi, a fost lovit în cap de glonte de dușmanului. Pierzându-și vederea, a chinuit o săptămână în spitalul din Lemberg, lăsat numai în îngrijirea miloasă a străinilor și s'a stins departe de ai săi în 4 Iulie în vârstă de 29 ani.

Sluga lui credincioasă, Săcui neaș, care totuși iubia ca pe un tată pe stăpânul său se-
liștean, ne-a adus pe lângă știrea dureroasă un ziar neprețuit al decedatului erou, oglinda credincioasă a individualității lui alese, istorisirea strict obiectivă și sinceră a celor întâmplări cu dânsul în 10 luni petrecute fără întrerupere pe câmpul luptei.

Plecat la începutul lui Septemvrie ca locotenent a fost împărțit în *statul major* la brigadă, distins pentru vitejie și executare conștiințioasă și fără greș a planului de luptă cu *medalia de aur*, *Signum laudis* și *Crucea militară pentru merite cu decorația de războiu*, iar după cucerirea Lembergului înaintat de *căpitan* și propus pentru o nouă decorare.

Fire modestă, dar mândră de calitățile neamului său, a apărut cu nobilă bărbăție în memorii înaintate forurilor competente rimbul glorios al soldatului român, când incompetenti voiau să-l întunece și arăta cu durere umană, dar sincer în obiectivitatea lui,

că de defectele neamului său în condiții similare sufăr și celelalte popoare. Cele mai senine clipe în lupta înverșunată i-au fost, când Germanii, cu cari lupta alături, i-au numit pe soldații lui români de *element de prima clasă*.

Un an de luptă în condițiile cele mai grele n'a istovit trăinicia mărgineanului. Glonte a trebuit să-i nimicească cele mai subtile centre ale ființei sale de om, pentru a-l putea înfrânge.

Arădani și brașovenii, între cari a petrecut mai în urmă, deplâng în decedatul pe ambițiosul și seriosul lor ofițer, tipul soldatului român, pe unul dintre cei mai valoroși membri ai societății române.

Odihnească în pace.

Rusia în — Balcani.

— Articoli de actualitate. —

De Mihail Gașpar.

VI.

Am putut vedea din început că, pionul Rusiei în drumul ei spre Bosfor a fost Bulgaria. Acest stat, abia ieșit la iveală după 1878, dă repede dovadă de o dârjenie care nu putea să nu impună Rusiei. Doar tocmai aceasta îi lipsia. Muntenegrul prea mic și prin urmare neînsemnat, Serbia pe urma dinastiei Obrenovici înotând în apele politicii austriece, nu puteau fi Rusiei aceea ce găsi în *statul bulgar*. Și aici se adevăra vorba din bătrâni, că flămândul are apetit mai mare. Bulgarii abia ieșiți din găoace, fură cuprinși de o megalomanie atât de acută, încât se considerau nu numai ca erezi ai Balcanului

turcesc dar, și a Bosforului. Rusia a știut menaja de minune această grandomanie a Bulgarilor, și, a o pune în serviciul politicii sale. Alexandru de Battenberg, acest înțelept și bun principe, a trebuit să plece din scaun, pentru că Rusiei nu-i convenia. Mai târziu Stambulow, marele bărbat de stat bulgar, cade sub lovitura de cuțit a unui macedonean, pentru că, om cu scaun la judecată fiind, a voit să deshame țara sa dela carul triumfal rusesc și prin urmare, a o feri de catastrofa pe care a prevăzut-o și, care și căzu de fapt asupra Bulgariei la — 1913. Înainte cu zece ani însă dela acest dat, Bulgarii nu vedeau decât Aja Sofia din Constantinopol și pe Ferdinand al lor intrând sub cupolele ei de plumb, sub numele de Simeon al II-lea.

Pentru a orbi pe Bulgari cu desăvârșire. Rusia încheie cu dânsii la 1907 tratatul dela Euxinograd, prevăzută pentru un război ruso-bulgaro-turc, căruia avea însă să-i premeargă o răscoală generală în Macedonia. În interesul acestui tratat Bulgaria are să ocupe Macedonia, a înainta spre Tarigrad mână în mână cu trupele țarului; *a ataca imediat România* dacă aceasta s'ar mișca. Bulgarii îi va rămânea ținutul dintre Vardar și Marea-Neagră, rămânând ca, chestia Constantinopolului să se rezolve ulterior. Principele Bulgariei, Ferdinand, să ia titlul de rege-țar al Bulgarilor.

Mai era însă în cecece privește posesiunile turcești din Balcani un aspirant — monarhia austro-ungară.

Deocamdată, asupra activității diplomatice a acestei puteri în Balcani, nu voi să mă opresc. Cu alt prilej voi reveni însă. — *Treatatul ruso-bulgar dela Euxinograd a împins*

Atâtea suflete trudite...

Mamei mele.

Atâtea suflete trudite
Setoase după mângâiere,
Atâtea mii și milioane
Te caută, dușos Te cheamă;
Căci vremuri vitrege și grele,
De jale pline și durere,
Indrumă sufletele noastre
Spre-altarul Tău, cerească mamă.

In viforul cumplit de patimi,
In frământarea fără-odihnă,
In iadul, clocotul furtunei,
In noaptea rece 'ntunecată,
Tu ești a farului lumină,
Luceafărul a noastră tihnă,
Nădejdea visurilor noastre,
De ingeri, stele 'ncunjurată.

In haina-Ti albă și divină,
Plutești senină printre stele,
Și unde-i mai adâncă jalea,
Prăpastia mai fioroasă,
Te-arăți și mâna Ta cea sfântă
Alungă griji, dureri și rele,
Pe toți iubind deopotrivă,
Născuți în zdrențe sau mătasă.

Emil A. Chiffa.

Slugile împăratului.

În sat la noi au venit prizonieri ruși, ajutor la secere. Oameni de vrăste felurite, unii trecuți de treizeci ani, cu fețe de bărbați în floarea vrăstei, cu barba crescută în prinsoare, alții abia mijindu-le mustața, feciorandri bălani, arătând și mai tineri, de cum sunt. Cei mai mulți din părțile apropiate de Polonia, tipuri marcante, nas hotărât, mustați mari blonde, ochi cu priviri bărbătești, fețe, cu cari te întâlnești și în Prusia și în Boemia nemțească, cari așadar sunt totuși slave, ale Slavilor apuseni. Dar poți afla și Ucraini între ei, cu păr închis, cu ochi albaștri, sau fețe cu jugularele ieșite, nasul turcit, ochi mici, priviri, cari licăresc viclean; a-

cești din urmă, nu știi, dacă sunt ei adevăratul tip slav sau un amestec cu cel mongol.

Și iați un grup de trei „Ruși” deosebiți, cu popor mult în jurul lor. Privirile lor sunt mai prietenoase, fețele lor simpatice par bine cunoscute. Când te apropii de ei, inima-ți bate mai cu căldură, cum se întâmplă, când vrei, să agrăești presupuși cunoscuți, și ți-e frică, să nu te fi înșelat. Dar gândul n'a putut greși, meridionali aceștia, deși fața li-e mai blândă, ca a celorlalți, nu pot fi, decât „Moldovenii” Basarabiei, pe cari nu i-ai văzut încă, simți însă că trebuie, să-i recunoști oricând între străini.

Un sătean, acasă numai pe vremea secerii, care a stat opt luni la front împotriva Rușilor, cunoaște deja acest fel de oameni.

— Și apoi, Moldovene, și tu-i fi ajuns în fața a niște cătane, cari ți-or fi strigat: Hai la noi! — la ce tu te vei fi mirat și-i fi întrebat: Da și Dumneavoastră Moldoveni? iar ei au răspuns: Moldoveni nu chiar, da' Rumâni! — și v'ați înțeles voi apoi pentru mai departe. Moldovane, Moldovane, slabi Rumâni sunteți voi, că numai căutați, unde-i traiul ușor!

Moldoveanul nostru cu zimbetul șiret al Românului, rostind „răpidi” vorbele și lungind accentul pe „moldoveneste”:

— Poi, noi nu vrem, să ucidem. Pentru cini, pentru împăratul nostru, să-i fie și mai mare

poporul bulgar cu desăvârșire în brațele Rusiei. Terenul pregătit de minune, Slavii din Balcani așteptau numai semnalul pentru a se ridica.

În răstimp însă obvin alte împrejurări cari, nu numai că zădărnicesc înfăptuirea tratatului ruso-bulgar, dar, îl fac chiar iluzoriu poate pentru toate timpurile.

Întâi și întâi, în ceea ce privește favorul Rusiei, Bulgaria a primit un rival periculos în mica Serbie. Odată cu extirparea Obrenovicilor, noua dinastie a Carageorgevicilor, refuzată pe la toate curțile domnitoare, nolens-volens se apropie de Rusia. Și Rusia e bună și blândă, dânsa nu refuză pe cei ce-i reciamă ajutorul. Petru I. Carageorgevici a fost primit la Petersburg și din această clipă Serbia a devenit concurentul Bulgariei la — Balcani.

Bulgaria a trebuit să simțească cum an de an și, zi de zi, raporturile cu Rusia se răcesc. Vechea intimitate începu să dispară. Nu-i vorbă, încredere a avut Rusia totdeauna puțină în Bulgaria. Adecă nu atât în Bulgaria, cât în principele lor, în Ferdinand de Coburg-Koháry. Căci dacă Ferdinand se poate mândri cu multe calități alese cari, i-au dus faima de bun diplomat, apoi nici diplomații ruși nu sunt de ignorat. Acești diplomați, au știut de mult că micuțul Coburg ține două fere în foc. Unuia îi dă vânt rusesc, celuilalt austro-ungar. Și așa, învărtind când unul, când pe cellalt, când amândouă ferele deodată, fostul locotenent de husari a dus-o binișor cu — politica.

Revoluțiunea junilor-turci proclamată la 24 Iulie 1908, răscolește însă liniștea tuturor peșitorilor din Balcani. Teama de un nou regim turcesc, care ar putea numaidecât să facă și ordine în țară a umplut pe vecini cu groază. O Turcie cu referințe normale, cu o viață de stat regulată, cu o administrație purificată și cu o armată bine pregătită — era o putere. Odată toate aceste lucruri efectuate, toate visurile asupra Macedoniei se puteau considera ca spulberate. Cel ce s'a grăbit să profite de această nouă grupare de lucruri din Balcani, a fost Ferdinand de Coburg-Koháry. Câteva luni după revoltă, în Octomvrie

1908 se proclamă *cu prealabila învoire a Austro-Ungariei* de țar al tuturor Bulgarilor la Tirnovo, vechiu oraș de scaun al țarilor, îndeplinind prin proclamarea sa, unul din punctele tratatului *secret încheiat cu Rusia* la Euxinograd.

Evident că politica bulgară s'a depărtat de Petersburg. Rusia s'a făcut că nu o observat nimic. A grăbit în fel și formă să aprobe pasul dela Tirnovo, a trimis chiar o deputație la încoronare dar, din clipa aceea rolul de pion al politicii rusești în Balcani l'a luat — Serbia.

Revoluția din 1908, mai apoi detronarea lui Abdul-Hamid și înlocuirea lui prin Murad, nu au adus în esență nici o schimbare pentru Turci. Turcia a continuat să rămâne și pe mai departe „omul bolnav” cu apropiat sfârșit. La 1909 Nicola Pașici, premierul sârb, invită statele balcanice la o consfătuire secretă în privința scoaterii Turcilor din Europa și eliberarea elementului creștin din Tracia. Afară de România, care și-a rezervat a-și fixa ținuta în clipa izbucnirii războiului, celelalte state au participat. Urmarea conferinței a fost quadrupla alianță din Balcani și mai apoi, războiul din 1912—13.

Turcii au fost zdrobiți. Biruitorii măriți teritorialicește aproape îndoit. Bulgaria — păcălită. Astfel și-a răsbunat diplomația rusească asupra Bulgarilor. Monarhia austro-ungară, adevărat că a căutat să pună un plastron prin crearea Albaniei și nerecunoașterea păcii de București, Bulgariei însă lucrurile acestea puțin i-au folosit.

Odată lucrurile ajunse la acest punct a mai lipsit o singură schintee pentru ca focul cel mare, european, să izbucnească. Această schintee a servit-o Princip și soții săi la Sarajevo, în Iunie 1914, prin uciderea mișlească a clironomului nostru și soției sale și pe urma acestui atentat s'a întins războiul mondial de azi.

Am voit, după cum am spus aceasta și în introducere, prin publicarea acestor articoli să dau anumite puncte de orientare publicului românesc asupra tertipurilor diplomatice. O-

rientat, să poată să vadă, că acțiunea de pe scenă mai niciodată nu concordează cu cea de după culise. Și văzând, să învețe a gândi real și rece. Am luat de astădată de pildă Rusia, fiindcă această putere a avut rol de conducere în politica din Balcani și fiindcă printr'ânsa suntem azi învrăjbiți cu o lume — și am voit, să învederez cu fărâmituri prinse de ici de colea, cum se face — politică în lumea diplomatică. Să sperăm însă, că pe urma acestui războiu, Rusia va fi îndreptată spre acele căi, cari, nu vor duce — peste România — la Constantinopol, ci pe aiurea, spre — Asia.

Emil Gârleanu.

Cu prilejul aniversării unui an dela moartea lui.

Două săptămâni înaintea izbucnirii războiului mondial, *Emil Gârleanu* muri în Câmpulung.

È un act de pietate și recunoștință și în vâltoarea cutropitoare, în care ne aflăm, o liniștire sufletească, a poposi câteva clipe lângă opera aceluia, care a fost unul dintre cei mai subțili și delicați prozatori ai generației tinere.

În viața sa scurtă Gârleanu a știut însă, cum puțini pot, să se entuziasmeze de frumusețile, să se agite de sentimentele, să pătrundă tainele, pe cari natura le revarsă cu atâta bogăție în jurul nostru și a căror farmec instantaneu noi, legați la ochi, îl scăpăm. Cum însuș mărturisește într-o scrisoare către Dragoslav, viața nu i s'a petrecut între împrejurări extraordinare. Aceleași lucruri mărunte, amintiri, păreri de rău, și îndoieli, pe cari toți le încercăm. Chiar asupra acestora ne deschid ochii volumele lui. Cetind „Cea dintâi durere” fiecare retrăiește clipele neuitate ale copilăriei, simte fiorul nesters al primelor emoții, par'că mâna dulce a mamei îi mângâie șuvițele de pe frunte.

De altfel din schițele acestea s'ar putea închiega cea mai deplină biografie a scriitorului. Căci în ele trăiește copilul plapând și simțitor „crescut în ulița boerească a Iașului”, care în toată seara ascultă goarnea dela cazarma din față suflând stingerea, admiratorul galoanelor și fireturilor ofițerești, pândind de dimineată pe strânicul călăret Grușan, care i-a pricinuit poate prima tresărare în fața straniuului vieții. În ele trăiește ofițerul visător, căruia îi datorim unele din cele mai frumoase pagini cu subiect din viața militară și schițele sombre din războiul

mărirea? Că noi bucuroși am fi rămas acasă, că eu sunt om însurat și am doi copchii și cellalt acolo încă, și nu vreau, să mă ucid. De aceea împuşcăm numai în sus și la nevoe, ne dăm prinși.

Și se miră, când întrebă, dacă și Rușii fac chiar așa? De ce deosebirea? În armata rusească muscal, nemuscal, pe o formă doresc traiu pașnic. N'au înțelegere, nici însuflețire pentru luptă, unde pleacă numai de silă, de frica ofițerilor, cari așează în urma lor mitraliere. Gândul măririi vastei împărății n'a putut pătrunde în coliba mușicului, panslavismul și mai puțin. Iar dacă la început lozince, ca eliberarea fraților de aceeaș lege de sub jugul ereticilor, mărirea puterii țarului, ca și cap bisericesc, aveau, câtus de puțin, răsunset în masele evlavioase, azi toți sunt oboșiți de războiu, apatici. Soldatul rus nu stă cu frică dușmanului în front, dar n'are voe de luptă și folosește cel dintâi prilej pentru predare. Țarul pentru dânsii azi e și el om, ca sfetnicii săi, marii domni, cari după mărturisirile de credință ale Moldoveanului nostru, doresc mărirea, dar numai pentru ei, iar norodul îl trimet la măcel, pe când ei impart porunca dela masă.

Am căutat, să dau de sentimente românești la Moldovenii noștri. Erau cu totul „șasi” între prizonieri, dar nici unul nu știa despre trecutul românesc al țării, nici despre răpirea ei. Cu Rușii dela sate se au bine, numai cu boerii nu sunt îndestuliți. Fiind chiar din părțile dela

miazănoapte, aproape de Noua-suliță, unde trăiesc lângă satele Ucrainilor, vorbesc binișor rusește. Dar satele lor sunt aproape de Moldova, lângă Prut, — adesea trec în satele din România și-și aduc neveste de acolo, după cum cei din România se însoară din Basarabia, fără a da însă faptului și contactului peste tot cu frații „de peste Prut” vre-o semnificație deosebită.

Acelaș fapt îl observi și la Românii din Serbia. Prizonierii de astă-toamnă din Arad de pe Timoc povestiau, că acasă adesea trec în Mehedinți. Cu cei din România se au bine, căci vorbesc aceeaș limbă și au aceleaș datini. Toțș ei se numesc Sârbi, având pe lângă tot traiul lor neaș românesc aceeaș conștiință întunecată, ca și Românii din Basarabia.

— Dar ați vrea, să vă ia România dela Moscali? — i-am întrebat pe Moldoveni.

— Poi dacă suntem așa de aproape, da, — le-a venit poate pentru întâiașdată în viață în minte.

Blândeța și fatalismul lor incorigibil, sufletul lor va fi de vină. Va fi și puterea mai mare de asimilare a elementului slav față de noi. Dar sigur în primul rând sistemul rusesc de a lăsa masele în întunec.

Căci impulsuri naturale nu lipsesc cu desăvârșire. „Moldovenii” s'au știut bucura foarte mult, că oamenii la noi vorbesc „taman după graiul lor”, sunt de o lege cu ei, și îmbrăcămîn-

tea le seamănă cu a lor, purtându-se și aici sumanul și cojocul, bernevicii (cioarecii) și hainele de pânză, pălării, ca la ei și căciuli.

Mai desvoltat e la ei cultul și sentimentul religios. Religia e baza de comparare, de judecare întru toate. „Sunt de o lege cu noi”.

— Da' sunt și la voi Jidovi? — i-a întrebat unul dintre săteni.

— Mulți, — zimbă Moldoveanul....

— Nu vă place de ei?

— Nu! Spurcă legea lui Christos!

Soldații, cari îi păziau pe Moldoveni, și ei Români, voiau să-i ducă la biserică.

— „Nu se poate azi, am mâncat, am băut; de altădată, când ne-a fi sufletul curat”.

Altcum judecă sătenii noștri! În cale spre biserică: I-ați văzut, ați vorbit cu ei? Români și ei! Unu-i Văsălie, numa-i zic Văsiu, cellalt Mane, al treilea Niculae, ca la noi.

Un graiu, un popor. Și-i trimete, sârmanii, țarul lor, să se bată cu noi!

Gh. P.

pentru independență. In ele în sfârșit trăiește artistul cu întreg sufletul său plin de emoții, îmbrățișând cu simpatie și bunătațe pe toți eroii, vrednici și păcătoși, ai povestirilor sale, scoborându-se până în sufletele animalelor, însufletind lucrurile dimprejur, ca dovadă că, sunt lacrimae rerum pentru cei, cari le caută. In privința aceasta Gârleanu e impresionist, aș putea zice chiar simbolist. La el totul trăiește, palpita, însă învălit în ușoara estompere a unei poezii duioase, pe care aș putea-o asemăna cu plânsetul unei viori într-o seară cu lună, sau cu parfumul acela discret, care se desprinde din sertarele vechi, unde păstrăm amintirile așa de mărunte ale trecutului, și cari totuși constituiesc partea cea mai bună a vieții noastre sbuciumate.

Gârleanu a fost un visător romantic, un amorezat al trecutului, unul din puținii care simțea firele nevăzute, ce ne leagă de trecut și încerca durerea, cum ele se rup în modernismul monden, cum dispar cu cei din urmă boeri, vlăstarele unor familii neaș-românești, trăind retrasi la moșii, în curțile lor largi. Și lumea, ce dispărea, a prins-o în admirabilele nuvele, cari închiagă volumul „Bătrâni”. A fost prin aceasta un scriitor „par excellence” român, păstrând tradiția, ca operele unui scriitor român să fie înainte de toate românești, și ridicând acestor strămoși un monument, aere perennius!

In proximele două volume „Intr-o noapte de Mai” și „Nucul lui Odobac” Gârleanu evoluează în cariera sa artistică dela emoții ușoare și amintiri la cele mai subtile analize sufletesti, reușind în „Furnica”, „Punga” și în „Nucul lui Odobac” să ne dea planșele cele mai nimerite ale sufletelor studiate. Cu câtă măiestrie nu e condus firul nuvelei „Furnica”. Ion Cuhulea, bătrân singuratic, mizantrop, după o viață întreagă petrecută între flori, cunoscând cuiburile găzelor din grădina, întâmpăltor și după o luptă sufletească, simțindu-se slab la bătrânețe, se hotărăște să ia în casă o femeie, care să-i ajute în zilele de slăbiciuni trupesti. Sila ce încearcă la început, se transformă în mulțumire, pe urmă într-un fel de dragoste părintească pentru femeia aceasta harnică, pe care o luă din recunoștință de soție. Târziu, când într-o seară de primăvară ședeau sub zarzării în floare și femeia isbucni în plânset, prinse să nțeleagă, ce-o mistuia — lipsa dragostei, necesară tineretei — și cu rușine descoperi, încercând să alunge din suflet, iubirea, ce ncolțea. Treptat e zugrăvită patina târzie a bătrânului, până în momentul culminant, când furnica acest „deus ex machina” îi descopere scrisoarea de dragoste, mototolită în colțul mesei. Afectul ia o întorsătură așa de puternică, încât alungând femeia, după o noapte de sbucium strivește furnica cu o cruzime, ce nici nu o bănuia în sufletul acesta de bătrân-poet și se spânzură. Nu vreau, să las neamintit aici, că emoțiile sufletesti, între altele sfârșitul, moartea apropiată le descrie c'o bobogăție de culori din cele mai sugestive. Tot așa alte sentimente nelămurite din sufletul nostru iată cu câtă artă le încrustă. Spre exemplu pentru descrierea indiferenței bucuroase și pline de regret totdeodată, cu care Smaranda se nvoiește a i fi soție bătrânului, are următoarea asemănare: „Spuse vorba asta ca oricare alta, o vorbă care i-ar fi adus un pahar cu vin când și-e sete de apă, o frunză când ai vrea o floare, și totuși o vorbă care, or' și cum, mulțumeste cel puțin, dacă nu poate da fericirea”. In „Punga”, această cap d'operă de analiză psihologică, bucuria țaranilor, cari găsesc punga, înțelegerea lor facițurnă, dorința animalică aproape de a desface întâiu punga, desiluzia împreună cu spaimă la vederea cartușelor, groaza și precauțiunea cu care le aruncă în prăpastie, golul simțit și mai puternic la gândul sărăciei și pe mai departe, până la acea clasică mărturisire a țaranului: „Tu Safto, eu cred că n' pungă tot bani o fost, da i-o schimbat în plunghi necuratul” sunt tot atâtea etape ale unei subtilități de analiză psihologică, ieșită din peana lui Gârleanu.

Ultimul său volum „Nucul lui Odobac” încoronează din punct de vedere al limbei și stilului opera sa. In el sunt cuprinse și acele admirabile schițe „Din lumea celor cari nu cuvântă”, cari stau fără păreche în literatura românească. Aci se înalță Gârleanu la o adevărată poezie filozofică. In „Motanul”, care se preumblă majestos pe coperișuri sub adumbrirea rece a astrelor, departe de orice dorință a

trupului, judecând rece și disprețuind senzualismul și mizeriile vieții, simțim tendința inerentă a poetului spre culmi mai senine.

Mai sus am cercat, să schitez în liniamente generale activitatea literară a lui Gârleanu. Deși mort tânăr în cele câteva volume și-a dat pecetea originalității. Ca înțelegător al sufletului omenesc se poate apropia de Brătescu-Voinesti. Ca operele cu adevărat artistice, nuvelele lui, fără a fi tendențioase, te pătrund, te induiosează, simțindu-te în fața lor mai bun, mai curățit, par'că ți-ar strecura în suflet picuri de cleștar, spălându-l de murdăria preocupărilor materiale și meschine.

N'a aparținut nici unei școli, și n'a trecut în extreme. N'a fost nici poporanist, nici realist-decadent. A colaborat mai la toate revistele din țară, a redactat „Făt-Frumos” în Bârlad și a fost un timp în pleiada scriitorilor dela Convorbirile critice ale lui Dragomirescu. Iată cum îl caracterizează acesta comparându-l cu Sadoveanu*). „Această concentrare de stări sufletești în jurul unei singure impresii puternice din natură, — care face contrast cu caracteristica lui Sadoveanu de a împărștia stările sufletești legându-le de tot atâtea impresii externe — este caracteristică originalității cu care se poate mândri Gârleanu în povestirile sale mai însemnate și care face farmecul lor deosebit. Iar această caracteristică este cu atât mai de preț, cu cât stările sufletesti, ce constituie fondul, au acea adâncime omenească, proprie unui scriitor merit să treacă granițele patriei sale”.

In vara anului trecut am avut fericirea, să petrec câteva săptămâni în capitala României. Cu ocazia aceasta am fost și la Belu. Era seară, liniște deplină și prin arborii frunzoși ciripiau mii de păsărele. In colțul extrem al țintirimului două cruci modeste: Iosif și Chendi; alături un mormânt nou săpat, plin de cununi, în el Gârleanu își dormia somnul prea timpuriu. Să ne gândim din când în când la poeții noștri, morți așa tineri, și să cetim cărțile aceluia, pe mormântul căruia cununile s'au veșezit de mult! Cetindu-le vom aduce cel mai frumos prinos mortului, iar nouă una din cele mai rare mulțumiri sufletesti.

Petru Drăgits,
stud. în litere.

„Deșteaptă-te Române”

— Reflexii asupra reocupării Lembergului de către Austro-Germani. —

Cetim în „Viitorul”, organul oficial al guvernului român:

Contratele „Românul” din Arad, ne aduce vestea că regimentele 33 și 101 de inf. austro-ungară au intrat cele dintâi în Lemberg și că soldații regimentului 33 în marea lor majoritate Români, cântau „Deșteaptă-te Române” aplaudați fiind de întreaga populație a orașului recucerit.

Iată o veste care ne impresionează în mod puternic. Ea este una din acele multe cari ne-au fluturat până azi pe la urechi, fie îndoliate de zăbranicul desnădejdei fie împodobite de cununa a-celor flori albăstrele de câmp, cari reprezintă speranța.

Lăsând la o parte orice comentarii de ordin militar, importanța strategică a acestei reocupări și consecințele ce vor decurge din această victorie austro-germană, noi ne vom opri pentru un moment numai asupra faptului sigur că soldații români din armata austro-ungară au intrat cei dintâi în Lemberg și că pe străzile acestui oraș care n'are poate nici o latură comună cu viața și sufletul românesc, marșul nostru strămoșesc a răsunat pentru prima oară și într'un moment de mare și covârșitoare importanță pentru viitor.

Iată faptul care ne face să tresărim și care a înălțat ochii atâtor bătrâni cari coborând de mult pe panta dinspre apus a vieții, nu mai au puterea să primească nouile emoții cu bărbăția anilor tineri.

Vestea venită de peste munte ne-a turnat în suflet par'că lichidul fortifiant al unui balsam din alte vremuri. Ea ne-a mângăiat par'că de nedreptățile vitregi ale timpului și mai ales ale fatalității de

*) Notită critică la „1877, Schițe din războiu”.

care noi Românii am avut să ne plângem de veacuri aproape încontinuu. Vestea aceasta ne-a întins par'că o mână frățească, o mână pe care frații noștri de peste munți n'au atins-o de prea multe ori până azi.

Dar iată în ce termeni, contratele nostru „Românul” pregătește această veste bună Românilor din monarhia vecină:

„Intreaga noastră gândire este tot la vitejii noștri, în mintea noastră îi urmărim peste tot locul, în Dumineci și sărbători, rostim cu toții rugăciuni pentru viața și sănătatea lor, iar seara în fiecare casă românească, mama își ia îngerașii de mână și-i duce înaintea icoanei sfinte a Mântuitorului și a Preacuratei Fecioare, ingenunchiază implorând Cerului sănătate pe seama iubiților lor și pe seama tuturor fiilor neamului nostru cari sângerează pe câmpurile de luptă.

„De aceea orice veste bună ce primim dela eroii noștri ne înveselește și ne face să nutrim nădejdi de mai bine pentru noi toți și iarăși orice veste tristă de ei ne deprimează și ne sfășie inima.

„Din fericire, poșta ne-a adus astăzi o veste de bucurie, iar nu de întristare, despre scumpii noștri viteji...”

Și vestea aceasta bună care a umplut de bucurie inimile Românilor și a înălțat ochii oboșiți ai bătrânilor cari au văzut atâtea și atâtea, a fost vestea neașteptată că primii soldați cari au pătruns în Lemberg au fost teciiorii românești și că primul cântec care a răsunat pe străzile capitalei Galitiei a fost „Deșteaptă-te Române”.

Către ei ne întoarcem astăzi și noi ochii și inima, către vitejii războinicilor cari nu s'au dat bătuți și cari cel dintâi au pus din nou piciorul acolo de unde câteva luni în urmă, fuseseră gonțiți. Ei și-au făcut datoria așa cum trebuia să și-o facă orice soldat și orice Român și pentru aceasta, atâtea răsplata omenească, cât și cea divină nu va întârzia să și manifeste îndestulătoarele ei hotărâri.

† Iuliu Ionașiu.

Cetim în „Unirea”:

Alături de alte numeroase victime, ce au sângerat altarul patriei, institutele culturale din Blaj încă aduc prinosul lor de jertfă, prin moartea de erou a tânărului candidat de profesor Iuliu Ionașiu.

Cu el se coboară în groapă nu numai un factor cultural, ridicat din rândurile țărănimii, ci mai ales un talent real, care dat și până acum probe de o rară abilitate în pictură distingându-se în cercurile strănilor.

Ca elev de clasa a III-a gimnazială vine la gimnaziul nostru, și aici e remarcat încă dela început de profesorul nostru de desen, pictorul Flaviu C. Domșa. Talentul lui se dezvoltă gradat, sub conducerea competentă, ce i s'a dat aici, și după ce a terminat liceul, a primit un stipendiu pentru a se perfecționa în artele frumoase, câștigându-și și diploma de profesor de desen. A trecut examenul de primire în școala de belearte în Budapesta cu mare succes, distingându-se apoi printre cei mai talentați elevi ai acestui institut, unde a luat și mai multe premii. In anul acesta ar fi terminat cu sfârșitul lui Iunie și ar fi ocupat la institutele noastre a doua catedră de profesor de desen, a cărei lipsă se simțeste atât de ardent. In August anul trecut, a fost chemat sub drapel ca voluntar, luptând în campania dela nord până în 14 Martie, când cade izbit de un șrapnel, având rangul de aspirant de ofiter. Vre-o două luni de zile nu s'a știut nimic despre soartea lui, cu toate întrebările, ce s'au făcut la „Crucea roșie” și abla lista de pierderi cu nr. 196 ne anunță moartea lui de erou. Băiat de țaran din Crăciunel, unicul fiu la părinți, se stinge astfel chiar la începutul carierei sale, atât de mult promițătoare.

Iuliu Ionașiu moare la vârstă de 22 ani, lăsând în urmă probe eclatante de talentul lui. A colaborat cu pictorul nostru Flaviu C. Domșa la zugrăvirea iconostaselor dela bisericile noastre din: Păucea, Dragomirești (Maramurăș), Lunca, Pintic, etc. A dovedit talent în toate ramurile picturii și ale desenului, dar partea cea mai luminoasă a talentului său sunt ilustrațiile minunate, cu cari a împodobit viitoarea ediție a Abcdarului, ce se tipărește în Blaj.

Odihnească în pace!

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 14 Iulie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rusesc: Situația generală nu s'a schimbat.

Pe frontul italian: Afară de hărțuiri și dueli de artilerie, pe câmpul de războiu dela miazăzi-apus nu s'a întâmplat nimic.

Berlin, 14 Iulie. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Azi noapte am respins la fabrica de zahăr de lângă Souchez un nou atac cu grante de mână. In regiunea Troyan (la răsărit de Craonne) și Perthes (în Champagne) au făcut să explodeze o mină, dar fără rezultat, focul granatelor noastre aruncate cu mâna i-a împiedecat să poată pune stăpânire pe locurile, în cari au avut loc exploziile. In Argonnes a reușit un atac german.

La miazănoapte-răsărit dela Vienne le Chateau, am ocupat linia franceză pe o lungime cam de 1000 metri. Am capturat un ofițer și 137 soldați de rând, 1 mitralieră și o svărlitoare de mine. La miazăzi-apus dela Boureuilles, trupele noastre au ocupat cu asalt pozițiile înălțate ale inamicului. Înălțimea 285 (La file morte) e în stăpânirea noastră în lungime de 3 km. și 1 km. adâncime. Am capturat 2581 Francezi nerăniți, între cari 51 ofițeri. Afară de aceștia am luat în îngrijire 3—400 prizonieri răniți. Prada ce am făcut-o se compune din 2 tunuri de munte, 2 tunuri revolver, 6 mitraliere și o mare cantitate de material de războiu. Trupele noastre au pătruns până în pozițiile artileriei franceze și au făcut nefolosibile 8 tunuri, cari acum se găesc între liniile adversarilor. La Franzenberg, la miazănoapte-răsărit am împușcat un aeroplan englez.

Pe frontul oriental: Intre Niemen și Vistula, trupele noastre au raportat succese locale în regiunea Kalvariei la miazăzi-apus, lângă Prasnis și la miazăzi dela Mlava.

Pe frontul sudoriental: La trupele germane nu e nici o schimbare.

Constantinopol. — (Agenția Milli). Se comunică dela cartierul presei:

Pe frontul din Caucaz: Pierderile inamicului, morți și răniți, cari le-a suferit în luptele, ce s'au dat în pădurile Arax, sunt valorate la 2000 oameni. Aceste lupte s'au dat între trupele noastre și cavaleria și infanteria inamică și s'au terminat cu retragerea inamicului. Mai pe urmă am numărat 600 morți în partea unde s'a retras inamicul.

Pe frontul dela Dardanele: In 12 Iunie, dimineața, inamicul, după un foc de artilerie și infanterie, a încercat să înainteze, aruncând bombe cu mâna, împotriva aripei noastre dela dreapta. Atacul inamicului s'a prăbușit în focul nostru și inamicul s'a și retras. Deasemenea am respins cu ușurință o tentativă similară a inamicului întreprinsă împotriva aripei noastre dela stânga. Inamicul s'a refugiat, fugind. O parte din cei cari au luat-o la fugă au căzut în tranșeele libere. Am capturat multă muniție și alt material de războiu.

Lângă Sedil-Bahr inamicul a încercat în aceeași zi dimineața, la ambele aripi, după un violent foc de artilerie să ne atace aripile, dela dreapta și dela stânga, sprijinit de o parte a flotei sale.

Inamicul de trei ori a încercat să atace aripa noastră dela dreapta, dar i-am respins pricinuindu-le mari pierderi. La aripa stângă luptele, cari s'au prefăcut în lupte de tranșee, au ținut fără nici un rezultat, până la miezul nopții. Aci am capturat două mitraliere. Deși inamicul a folosit în luptele de ieri cam la 60 mii grante și deși a avut mari pierderi, n'a obținut nici un rezultat.

Un important consiliu de miniștri la București.

București. — Luni dela orele 10 până la ora 1 și jumătate a avut loc la locuința dlui ministru-președinte Brătianu un nou consiliu de miniștri foarte important. Au luat parte pe lângă toți miniștrii și reprezentanții diplomației române din străinătate, precum și președintele senatului și al Camerei. Înainte de începerea constatării, d. Porumbaru, ministru de externe, a fost în audiență la rege. Audiența a ținut mai mult de un ceas.

București. — Ziarul „Inalte” aduce următoarele amănunte despre ultimul consiliu de miniștri român:

„Un consiliu de miniștri s'a ținut acasă la d. Ion Brătianu. Au fost prezenți toți miniștrii, afară de d. V. G. Morțun, care e plecat din București. D.

Ion Brătianu a pus în curent pe colegii săi cu ultimele faze ale chestiei externe. Din câte a putut transpira nici vorba nu e deocamdată de o intrare a României în acțiune. Chestia amenințării din partea triplei înțelegeri că nu ne garantează nimic dacă nu semnăm o convenție că la o dată fixă intrăm în acțiune a rămas fără efectul dorit. Și e explicabil — spunea un membru al guvernului — căci nouă nu ne dă mâna să facem greșcila Italiei, care e o țară mare.

Consiliul s'a ocupat apoi de chestia exportului și a magaziiilor pentru depozitarea cerealelor.

D. Dr. Anghelescu, ministru lucrărilor publice a făcut un raport amănunțit asupra exportului nostru, arătând consiliului referatul comisiei însărcinate să studieze această chestiune. S'a hotărât ca reîncepând transporturile, ele vor urma după ordinea înscrierii la administrațiile financiare în ceea ce privește pe proprietari, arendași, syndicate și morari. Se vor da deasemenea vagoane obstiilor țărănești, precum și comercianților — pentru aceștia a insistat foarte mult d. Anghelescu.

După datele statistice prezentate miniștrilor rezultă că avem în țară 150 de mii de vagoane de produse, la cari trebuie adăugate și recolta cea nouă.

Din numărul de 40 mii de vagoane, depuse înainte de 15 Decembrie 1914, s'au exportat până azi aproape 24 mii de vagoane.

D. dr. Anghelescu crede că se vor putea exporta 10—14 mii de vagoane lunar.

Exportul se va face și cu carele prin toate punctele de frontieră.

Contele Zeppelin bolnav.

Roma. — Contele Zeppelin continuă a fi bolnav. Toate lucrările pentru construirea faimoaselor super-zeppelinuri destinate la atacul aerian asupra Londrei, au fost suspendate.

O propunere ciudată.

Berlin. — Deputatul Jules dela Fosse publică în „Echo de Paris” un articol în care propune ca tripla-înțelegere să nu mai admită neutralitatea nici unui stat. De vreme ce tripla-înțelegere poartă război pentru civilizație, nu are drept nici o țară să rămână neutră. Dacă neutrii nu vor să priceapă aceasta, trebuie să liți printr'o blocadă, ca să renunțe la neutralitate.

Elveția este foarte mirată, că se permite publicarea unei asemenea propuneri într'o foaie parisană foarte răspândită.

„Revue de Lausanne” răspunde, că Franța a garantat neutralitatea Elveției. De aceea neutralitatea ei nu poate fi violată nici în numele civilizației, nici din motive militare.

Vase românești rechiziționate de autoritățile bulgare.

București. — „Universul” publică următoarea telegramă: Șleplul „Leon” sub pavilion românesc, aparținând dlui Liveanu din Brăila, care staționa în portul bulgar Vidin, așteptând să fie remorcat, a fost rechiziționat de autoritățile bulgare.

Ministerul nostru de externe a intervenit telegrafic pe lângă guvernul bulgar pentru ca autoritățile din Vidin să revină asupra acestei măsuri nelegale.

România cere Negotiniul dela Sârbi.

Sofia. — Cercurile conducătoare sunt convinse, că înțelegerea cu Turcia se va încheia în curând. România cere Negotiniul, care e locuit de Români. Astfel ambele părți ale Dunării ar fi în stăpânire românească și Bulgaria n'ar mai avea nici o legătură cu Ungaria.

INFORMAȚIUNI

Arad, 15 Iulie 1915.

Decorarea unui sergent-major român în Viena. Cetim în ziarele vieneze, că sergentul-major dela reg. de artilerie din Sibiu, Nicolae Crăciun a fost decorat pentru vitejia sa în fața dușmanului cu medalia mare de argint pentru vitejie. Lui Crăciun, greu rănit, i s'au amputat picioarele și după 5 luni de îngrijire în spital la Viena bravul Român, care și-a câștigat simpatia și dragostea tuturor medicilor și a celor, cari îl îngrijeau, s'a recreat într'atâta, încât a

putut lua parte la serbarea de decorare, aranjată în onoarea lui.

Inspectorul general al artileriei, arhiducele Leopold Salvator și-a exprimat dorința de a decora însuși pe viteazul soldat. La serbare au mai luat parte arhiducesele Blanca, Margareta, Imaculata, arhiducele Hubert și prințul Don Jaime de Bourbon.

Decorat, Crăciun a cerut, să i se permită, să vadă pe „bunul lui împărat” și a fost plăcut mișcat când arhiducele a acordat, ca rugămintea să i se facă cunoscută domnitorului. Arhiducesa Blanca i-a predat o tabachieră decorată cu monogramul ei și coroana.

Ziarele ilustrate vieneze, pe lângă articole elogioase, publică și fotografia decoratului.

Episcopul Dr. Vasile Hossu bolnav. Aflăm din Gherla că P. Sa episcopul Dr. Vasile Hossu, se află de câteva zile grav bolnav în pat. Suferă de o boală de inimă. Din Budapesta a fost chemat la căpătâiul ilustrului bolnav, docentul Dr. Tornei, care a recomandat liniște absolută P. Sale. Cum accesele au trecut, starea episcopului s'a ameliorat. Dorim înaltului prelat grabnică însănătoșire.

Logodnă. Dșoara Minerva Dimitrescu din Arad și d. Camil Antonescu, din Arad logodiți. Felicitările noastre!

Moarte de erou. Primum următorul dureros anunț funebrel: Cu inimă frântă de durere, vă aducem la cunoștință, că neuitatul și prea iubitul nostru fiu și frate Sinesie Iozsa, cadet în regimentul ces. reg. de infanterie Nr. 33 din Arad, luptând vitejește pentru tron și patrie, zdrobit de glonțul inamic, a căzut ca un adevărat erou în 17 Iunie a. c., pe câmpul de luptă nordic, în lupta de lângă Ottenhausen — spre nord de Grodek — în frageda etate de 21 ani. Rămășițele pământești ale scumpului nostru defunct, conform ritului oriental, s'au așezat spre vecinica odihnă în cimitirul din Weissenbach, în ziua susamintită la orele 2 p. m. Ramna, la 8 Iulie 1915. Dormi în pace scumpul nostru! Sinesie Iozsa preot, Maria Iozsa n. Crișan părinți. Romul, Lazar, Valeria frați.

Parastasul dela Curtea-de-Arges. Sâmbătă dimineața la Curtea-de-Arges, s'a oficiat un parastas pentru odihna sufletului defunctului rege Carol. Regele, regina, principele moștenitor și principesa Elisabeta, au plecat de dimineața cu un tren special la Curtea-de-Arges și au azistat la slujba religioasă care a fost oficiată de către episcopul Calist al Argeșului. Din partea guvernului a azistat d. I. Duca, ministru cultelor și instrucțiunii publice. Suvăranii s'au înapoiat seara în Capitală.

Alegere de protopresbiter. Lunia trecută s'a întrunit în Murăș-IIia sinodul protopopesic al Iiei pentru alegerea de protopresbiter sub presiunea comisariului consistorial Dr. George Proca. Au fost prezenți 60 membri. Ștefan Albu, directorul gimnaziului nostru din Brad a primit 26 voturi, Romul Albu capelan în Vineria 24 voturi și Constantin Moldovan paroh în Cristian 10 voturi. Alegerea a decurs în cea mai bună ordine. — (T. R.)

Farmacie românească în Reghinul săsesc. Primum spre publicare următorul avis: Am onoare a Vă face cunoscut, cumcă am preluat farmacia „La îngerul păzitor” (lângă podul temnitei). Cu stimă Victor de Mera, farmacist, Reghinul-săsesc.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Cor. I. Buracu, Dobrițin. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Decembrie a. c.
V. Petrovici, Toracul-mic. Am primit 7 cor. în abonament până la 30 Sept. a. c.

ASIGURATI

bucatele în stoguri contra focului! Ofertele pentru asigurarea bucatelor și a nutrețului precum și a garniturilor de trier le primește fiecare agent local, dar se pot trimite și direct Agenturii principale din Arad a băncii de asigurare Transsylvania.

(Ta 2466—5.)